

Sanè qui versantur in statu legali, sæpò coguntur, id quod inhonestum non est præferre eo, quod honestum est. Hollandi quærent divitias: Veneti antiquum splendorum obtinere cupiunt: Helveti solâ libertate contenti sunt, Turca potentiam bellicam spirat. Et in his quidem virtus, ad quam abire debent divitiæ, splendor, libertas, potentia, non expressè ponitur, sed tamen expressè non negatur. Sicut etiam media adhibentur non omninò mala. Hollandi mercaturam & navigia excolunt: Veneti emptam admittunt nobilitatem: Helveti superfluos incolas quasi vendunt: Turca scholas militares à Christianorum liberis instaurat.

XL. Et ex hoc capite multarum Legum approbatur utilitas, cùm ea videlicet inhonesta non est. Sic in Anglia prohibitum est lanam crudam aut paratam pecuniam exportare: in Svecia cupri infecti mercatura non toleratur: Hodie merces Bataviæ in Galliâ, Gallicæ in Batavia durissimis premuntur vectigalibus: In eâdem Bataviâ à libertate mercaturæ Indiæ Orientalis excluduntur, qui non sunt membra Societatis, &c.

XLI. Sed videndum de Utilibus in sensu tertio *ib. XXXVII.* de quibus, quia ipsa simul honesta sunt, dubium non est, quin præferri debeant honesto minus utili. Bonum enim majus præferendum minori: Majus autem esse creditur, quod honestati superadditam refert utilitatem. Et sciendum de Lege naturæ, quod ista quidem omnes homines obliget, sed non in omni statu. Sic lex data Parentibus & Magistratibus non obligat filios & subditos; lex data divitibus non obligat pauperes &c. Sic igitur etiam Lex quæ alteri est innoxia, alterum obligare nequit, qui exinde paratissimum excitaret damnum.

XLII. Nunc verò intelligimus, quid velit *Pufendorf. Element. Jurispr. lib. 1. def. 13. §. 18.* Verè, inquit, dictum est utilitatem esse matrem juris civilis sive hanc dedisse causam ad illud constituendum. Nam nullâ alia re quàm utilitate seu bono publico dijudicatur, quibusnam legibus naturalibus in hâc vel illâ Rep. effectus juris civilis assignandus, quibus non sit; quæ constitutiones Juri naturali superaddendæ, quomodo penæ intro-